

Zapomenutý průkopník medicíny Med. et Chir. Dr. Augustin Göttinger

Vetešník J.

Komise pro historii oboru ČSARIM

Zdravotnická záchranná služba Olomouckého kraje, Olomouc

Úvod

Úspěšnou demonstrací inhalační éterové anestezie americkým dentistou Williamem T. G. Mortonem 16. října 1846 ve Všeobecné nemocnici v Bostonu započala éra moderní chirurgie.

Dějinný sled našich prvních inhalačních éterových anestezí

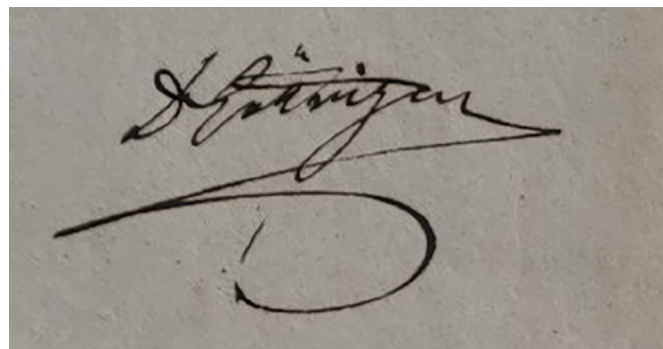
Historicky první operační výkon v inhalační anestezii éterem v našich zemích, amputaci paže nádence Anny Dlouhé, provedl ve čtvrtek 4. února 1847 primář brněnské Všeobecné nemocnice doktor Augustin Göttinger [1]. Dobře je známa pražská anestezie člena Řádu Milosrdných bratří Františka Celestýna Opitze z neděle 7. února 1847 v nemocnici Na Františku, všeobecně považovaná po dlouhou dobu za dějinné prvenství [2]. 8. února 1847 sanoval v éterové anestezii kariézní chrup čtyř žen a muže brněnský dentista Wilhelm Stock. V Olomouci byl 7. února 1847 úspěšně ověřen účinek inhalace par éteru na zdravých dobrovolnících a na pacientovi před operací. Čekalo se na „zvláštní nástroj k tomu určený“, originální obličejovou masku, která dorazila z Vídně až následující den. Přednosta olomoucké chirurgie Dr. Franz Hauser pak provedl 9. února 1847 „rukou mistrnou“ operaci močového měchýře, tzv. řez na kámen, anestezii podal chirurgický sekundář Dr. Josef Cyril Heller. Operovaný muž přežil a uzdravil se, po návratu vědomí a zotavení uvedl, že byl „...po celou dobu v nebi s obrovskou výhrou v loterii“ [3]. Profesor František Piřha z pražské Všeobecné nemocnice s užitím éteru zprvu váhal. Obával se aplikovat nový, v klinické praxi přeci jen dosud málo ověřený postup. Po úspěšném pokusu 9. února 1847 velmi rychle zavedl anestezii i na svém pracovišti a stal se dále jejím nadšeným propagátorem. Průkopnický čin Göttingerův byl nepochybně inspirován anestezii Dr. Franze Schuha ve Vídni 27. ledna 1847. Naše první éterové inhalační anestezie z počátku února 1847 proběhly díky existenci blízkých kolegiálních vazeb mezi protagonisty vídeňské medicínské školy, doktor Göttinger, doktor Hauser i pražský profesor Piřha byli všichni absolventy vídeňské univerzity. Mnich František „bratr Celestýn“ Opitz nebyl lékařem, podal anestezii jako pouhý magistr chirurgie. Informace o nové metodě bezbolestného operování získal mimo dostupná laická

tisková sdělení a minimum existujících odborných textů i z osobního dopisu řádového bratra Patrika, přímého účastníka bostonských událostí v říjnu 1846.

Med. et Chir. Dr. Augustin Göttinger

Doktor Augustin Göttinger se narodil 20. srpna 1806 v malé obci Radíkov u Hranic na Moravě, číslo popisné 37, do početné rodiny hajného Franze a Anny Göttingerových [4]. Ze skromných poměrů pocházející nadaný Augustin dokončil v lednu 1834 studia vídeňské medicíny úspěšnou obhajobou disertační práce „De emphraxi hypochondriorum“ [5]. V roce 1837 nastoupil na pozici ranhojiče, chirurga a porodníka do brněnské Všeobecné nemocnice. V letech 1839 (srátek 5. února) a 1846 uváděn jako chirurgický primář. S manželkou Aloisií (nar. 14. července 1816), dcerou obchodníka se sukem z Hranic na Moravě a s dětmi bydlel přímo v nemocnici (Anna Grund 1–3, dnes Pekařská 53, Brno) [6]. Celých deset roků po zakončení vídeňské univerzity, do počátku ledna 1844, splácel doktor Göttinger dlužnou částku za předchozí studium lékařství z prostředků nadace hraběte Windhaga, odpovídající výši více než jednoho celého ročního platu, 348 zlatých a 30 krejcarů, navíc ještě navýšenou o neuhrazený podíl předčasně zemřelého studijního kolegy doktora Birwase [7]. Tehdejší

Obr. 1. Podpis Med. et Chir. Dr. Augustina Göttingera

Z listiny „Löblicher Magistrat ...“ ze dne 8. ledna 1844 ve věci vyrovnání dlužné částky 348 zlatých a 30 krejcarů za studia medicíny. Archiv města Brna, fond Stará spisovna: In publicis SS 1784-1789(1851), inv. č. 54, fol. 1. Fotografie Kateřina Vetešníková, červenec 2024.

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

MUDr. Jakub Vetešník, vetesjak@seznam.cz

Článek přijat redakcí: 15. 8. 2024; **Článek přijat k tisku:** 2. 9. 2024

Cit. zkr: Anest intenziv Med. 2024;35(3):188-189